

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV SLOVENSKEJ AKADEMIE VIED

Kritické prameňové a metodické ich spracovanie

VALAJSKO

Fixované lokality v tercio

Topografický opis prostredia

Klimatické pomery, geologická a pedologická charakteristika miestností

POHREBISKO Z OBDOBIA AVARSKÉHO KAGANÁTU VO VALALIKOCH-VŠECHSVÄTÝCH

Jozef Zábojník – † Július Béreš

S príspevkami

Eudmily Illášovej a Jána Štubňu, Jany Mihályiovej, Jána Tirpáka,

Márie Tonkovej a Márie Vondrákovej a Jany Vanekovej

Dvej a etachnosti

Jazdecké hroby

symbolický hrob

Sekundárne zásoby do hrobov

Dodatočné pochovávanie, prekryvanie s hrobom

Iné

Publikácia vznikla s podporou

Vedeckej grantovej agentúry Ministerstva školstva SR

a Slovenskej akadémie vied (projekty 2/0050/12 a 2/0075/16 agentúry VEGA)

MATERIAĽNA KULTÚRA

Súpravy opaskových karavam

Zhrana a súčasť výzbroje

Sečné zbrane

Kopje a bôste

Sekery

Hlavô žepov

Rúgavé nože

Stredoslovenské plesné

NITRA 2016

Jozef Zábojník – †Július Béreš

POHREBISKO Z OBDOBIA AVARSKÉHO KAGANÁTU
VO VALALIKOCH-VŠECHSVÄTÝCH

Nitra 2016

ARCHAEOLOGICA SLOVACA MONOGRAPHIAE
Studia, Tomus XXVI

Hlavný redaktor – doc. PhDr. Matej Ruttkay, CSc.

Recenzenti – doc. PhDr. Luděk Galuška, CSc., prof. Mgr. Jiří Macháček, PhD., Mgr. Tomáš König, PhD.

Výkonná redaktorka – Mgr. Zuzana Staneková

Nemecký preklad – PhDr. Ľubomír Novotný, PhD.

Nemecký redaktor – Doz. Dr. Peter Ch. Ramsl

Anglické preklady – Mgr. Michal Holeščák, Mgr. Peter Habara, doc. RNDr. Ján Tirpák, CSc.,
Mgr. Mária Tonková, PhD.

Kresby – Žaneta Nagyová (predmety a plány hrobov), Mária Pekáriková (plány hrobov),
Bc. Silvia Ptáčková (digitalizácia plánov)

Počítačová sadzba – Beáta Jančíková

Tlač – KASICO, Bratislava

Rozširuje – Archeologický ústav SAV

Akademická 2, 949 21 Nitra

tel.: +421/37/6943 209

fax: +421/37/733 56 18

e-mail: nraukniz@savba.sk

Na prednej strane obálky – nákončie opaska z hrobu 98/84.

Na zadnej strane obálky – plán hrobu 85/83.

© Archeologický ústav SAV, Nitra 2016

© Jozef Zábojník, 2016

© Július Béreš, 2016

Vydal Archeologický ústav SAV

ISBN 978-80-89315-96-3

OBSAH

PREDHOVOR	9
ÚVOD	11
Ciele práce	11
Kritika prameňov a metodika ich spracovania	11
NÁLEZISKO	13
Fixovanie lokality v teréne	13
Topografický opis prostredia	15
Klimatické pomery, geologická a pedologická charakteristika	15
Dejiny výskumu	17
Metóda a organizácia výskumu	17
Dokumentácia	18
Deponovanie materiálu	18
KATALÓG HROBOV	19
Hroby z výskumov J. Pástora	21
Hroby z výskumov J. Béreša	34
POHREBNÝ RÍTUS	50
Spôsob pochovávania	50
Žiarové hroby	51
Tvar a rozmery hrobových jám	52
Úpravy hrobových jám	54
Orientácia	56
Spôsob uloženia tela pochovaného	59
Dvoj a viachroby	59
Jazdecké hroby	60
Symbolický hrob	61
Sekundárne zásahy do hrobov	61
Dodatočné pochovávanie, prekrývanie sa hrobov	63
Iné	63
Prílohy a spôsob ich deponovania	64
MATERIÁLNA KULTÚRA	65
Súpravy opaskových kovaní	65
Zbrane a súčasti výzbroje	67
Sečné zbrane	68
Kopije a oštupy	68
Sekery	69
Hroty šípov	69
Bojové nože	69
Súčasti konských postrojov	70

Funkčné súčasti postrojov	70
Zubadlá	70
Strmene	71
Pracky	71
Dekoratívne súčasti postrojov	71
Faléry	72
Pukličky	72
Nákončia, pracky, prevliečky	72
Kovania rôzneho tvaru	73
Hrkálky	73
Exkúrza	73
Ženský šperk	73
Náušnice	74
Náušnice z hrobu 104/84	74
Koráliky	75
Prsteň	75
Iné okrasy	75
Predmety dennej potreby	76
Nože	76
Pracky	76
Krúžky	76
Praslen	76
Šidlá/hroty	76
Kresadlá a kresacie kamienky	77
Kosák	77
Predmety z kosti	77
Nádoby	78
Vedierka	78
Keramické nádoby	80
Črepy	83
Predmety z iných časových období	83
Črepy	83
Spona	83
Prsteň	84
Novoveké hroby	84
Zápony	85
Klince a skoby	85
Nálezy a nálezové súvislosti z iných chronologických období	85
CHRONOLÓGIA	86
Relatívna chronológia	86
Absolútна chronológia	86

VYHODNOTENIE	88
Postup pochovávania	88
Historické súvislosti	89
LITERATÚRA	92
SKRATKY – ABKÜRZUNGEN	97
DAS GRÄBERFELD AUS DER ZEIT DES AWARISCHEN KHAGANATS IN VALALIKY-VŠECHSVÄTÝCH	
Zusammenfassung	98
TABUĽKY	113
PRÍSPEVKY PRÍRODOVEDNÝCH DISCIPLÍN	
ĽUDMILA ILLÁŠOVÁ – JÁN ŠTUBŇA	
Analýza sklených korálikov	237
JANA MIHÁLYIOVÁ	
Analýzy driev a textilu z kovových predmetov	243
JÁN TIRPÁK	
Röntgenová fluorescenčná analýza predmetov	246
MÁRIA TONKOVÁ – MÁRIA VONDRAKOVÁ	
Antropologická analýza kostrových pozostatkov	269
JANA VANEKOVÁ	
Konzervácia náušníc z hrobu 104/84	290
AUTORI	293
SKRATKY ČASOPISOV A PERIODÍK	294

CD

Databáza hrobov a materiálu

Antropologická databáza